

Mintatanterv módosítás céljából végzett felmérés kiértékelése

Szabóné László Lilla, DPR koordinátor, PRTA
2018. január-február

A legfrissebb DPR felmérés az intézet mintatantervének újragondolásához kapcsolódik. A kérdőívben az egykori hallgatóink visszajelzéseit kívántuk összegyűjteni, hogy az eddigi tapasztalataik alapján hogyan látják képzési rendszerünket. A válaszadás anonim volt. A felmérés sikeresnek tekinthető, 63 megszólítottból 27 fő, így a 42%-a kitöltötte a kérdőívet. Bár reprezentatívnak így sem tekinthetjük, de mindenképpen erősen megfontolandók a visszajelzések és az is, hogy egykor volt hallgatóink fontosnak tartották, hogy a jövő lelkészképzéséhez hozzájáruljanak, megosszák tapasztalataikat.

Az 1. kérdésben arra kérdeztünk rá, hogy mely időszakban látogatta a válaszadó az intézményünket. Ebben erős szórás mutatkozik, ami annyiban öröndetes, hogy így az intézet működésének többféle időszakára reflektálva születtek a visszajelzések.

A 2-3. kérdés az elvégzett szakra és a sikeres államvizsgára kérdezett rá. A válaszadók mind lelkész szakon végeztek, akik közül csak egy nem államvizsgázott le. A 4. kérdésre érkezett válaszból az is kiderül, hogy 85%-a, 23 válaszadó lelkészként is szolgál, így a visszajelzéseik valóban a gyakorlat és a tapasztalat talajáról érkeznek.

Az 5. kérdésben a jelenlegi mintatantervünkben lévő kurzusokról kértük ki a véleményüket, hogy mennyiben tartják őket a lelkészi munka szempontjából (5) nélkülözhetetlennek, olyannak, ami (4) közvetlenül segíti- (3) áttételesen segíti a lelkészi munkát, illetve ami (2) nem fajsúlyos vagy (1) egyáltalán nem szükséges.

Azok a tárgyak, amelyeket a visszajelzők 80%-a nélkülözhetetlennek ítélt meg százalékosan csökkenő sorrendben: bibliaismeret (92,6%), homiletikai gyakorlat (92,6%), igehirdetési gyakorlat (88,9%), gyülekezetépítés (85,2%), lelkipásztori gyakorlat (85,2%), lelkigondozói gyakorlat (84,6%), homiletika (81,5%), gyakorlati bibliamagyarázat (81,5%), katechetika (81,5%).

Azok a tárgyak, amelyeket a válaszadók 80%-a (5) nélkülözhetetlennek vagy (4) közvetlenül segítőnek titulált a fentiekén túl ugyancsak százalékosan csökkenő sorrendben: poimenika 5 (74,1%) 4 (25,9%), igehirdetési blokk 5 (74,1%) 4 (18,5%), gyülekezetépítési blokk 5 (74,1%) 4 (14,8%), hittanoktatási gyakorlat 5 (77,8%) 4 (11,1%), lelkigondozói blokk 5 (77,8%) 4 (11,1%), egyházi ének 5 (74,1%) 4 (14,8%), hitvallásismeret 5 (70,4%) 4 (22,2%), hittanoktatási blokk 5 (70,4%) 4 (14,8%), nyári gyakorlat 5 (66,7%) 4 (22,2%), nyári missziói gyakorlat 5 (63%) 4 (22,2%), nyári diakóniai gyakorlat 5 (66,7%) 4 (18,5%), valláslélektan 5 (55,6%) 4 (33,3%), dogmatika 5 (70,4%) 4 (18,5%), gyülekezeti adminisztráció 5 (70,4%) 4 (18,5%), szövegértés értelmezés 5 (59,3%) 4 (29,6%), kommunikáció 5 (63%) 4 (22,2%), bevezetés a teológiába 5 (59,3%) 4 (25,9%), gyakorlati teológiai szeminárium 5 (63%) 4 (18,5%), újszövetségi írásmagyarázat 5 (59,3%) 4 (25,9%), liturgika 5 (55,6%) 4 (29,6%), valláspedagógia 5 (55,6%) 4 (25,9%), református szimbolika 5 (59,3%) 4 (22,2%), etika 5 (55,6%) 4 (29,6%), retorika 5 (55,6%) 4 (29,6%), tematikus ószövetségi bibliaismeret 5 (51,9%) 4 (29,6%), tematikus újszövetségi bibliaismeret 5 (51,9%) 4 (29,6%), magyar egyháztörténet 5 (51,9%) 4 (29,6%), pszichológia 5 (44,4%) 4 (44,4%), missziológia 5 (44,4%)

4 (40,7%), felekezetismeret 5 (44,4%) 4 (37%), újszövetségi bevezetés 5 (40,7%) 4 (48,1%), újszövetségi szeminárium 5 (40,7%) 4 (48,2%), ószövetségi bevezetés 5 (44,4%) 4 (33,3%), dogmatika szeminárium 5 (44,4%) 4 (33,3%)

A másik oldalon találhatóak azok a tárgyak, amelyek magasabb pontszámot értek el az (1) egyáltalán nem szükséges, (2) nem fajsúlyos, csak (3) áttételesen segíti a lelkészi munkát oldalon százalékosan növekvő sorrendben haladva: szakfordítás 3 (40,7%) 2 (22,2%) 1 (11,1%), logika 3 (29,6%) 2 (29,6%) 1 (11,1%), latin nyelv 3 (11,1%) 2 (48,1%) 1 (7,4%), teológiai szakszöveg fordítás 3 (29,6%) 2 (18,5%) 1 (18,5%), ószövetségi szövegolvasás 3 (33,3%) 2 (25,9%) 1 (3,7%), himnológia 3 (33,3%) 2 (18,5%) 1 (7,4%), filozófiatörténet 3 (37%) 2 (14,8%) 1 (7,4%), prosezeminárium 3 (44,4%) 2 (7,4%) 1 (3,7%).

A többi tárgynál nagy szórásokat találunk, a válaszok egyik irányban sem igazán meghatározók, vagy leginkább az 'áttételesen segíti a lelkészi munkát' dominál.

A 6. kérdés a lelkészi munka szempontjából szükségesnek vélt további tárgyakra és kurzusokra kérdez rá, ahol szabadon megfogalmazott válasza volt lehetőség. A javasolt tárgyak csoportosítva:

- lelkigondozáshoz, lelki egészséghez kapcsolódó kurzusok: pásztorálszichológia, a lelkigondozás különböző területspecifikus műfajai, önismeret, bibliai lélektan
- a lelkipásztort a világi feladatai, kapcsolódásai közt segítő ismeretek, készségek: pályázatírás (3-szor), projekt management, alapvető turisztikai ismeretek, intézmény üzemeltetési ismeretek, vállalkozói alapismeretek, pénzügyi ismeretek, könyvelés (3-szor), diplomáciai alapismeretek, gyülekezeten belüli és világi ügyintézés
- kegyességhez, lelkiességhez kapcsolódó kurzusok: bevezetés a keresztyén életbe, spirituális irányzatok
- vezetői és kommunikációs kompetenciákat fejlesztő kurzusok: konfliktuskezelés, kiscsoportos munka-technikák, gyülekezeti menedzsment, vezetőképzés, vezetés, (intézményi, gyülekezeti és kiscsoportszinten) programszervezés
- Egyéb: zeneoktatás, missziológiai szemináriumok

A 7. kérdésben olyan készségekre és kompetenciákra kérdeztünk rá, amelyet a lelkészi szolgálat szempontjából (5) elengedhetetlennek (4) nagyon hasznosnak (3) részben hasznosnak (2) jelentéktelennek (1) haszontalannak ítélték meg a válaszadók.

Azok a készségek és kompetenciák, amelyeket a visszajelzők 80%-a elengedhetetlennek tart százalékosan csökkenő sorrendben: Önálló hitvallásos tudat (96,3%), Konfliktuskezelési stratégiák ismerete és használata (85,2%), Nyitottság a közösségépítésre (85,2%) Hitvallásaink szellemében való tanítás (81,5%)

Azok a készségek és kompetenciák, amelyeket a visszajelzők 80%-a (5) elengedhetetlennek vagy (4) nagyon hasznosnak tart százalékosan csökkenő sorrendben: Keresztyén önismeret, keresztyén erkölcs 5 (74,1%) 4 (25,9%), Empátia, lelkigondozói attitűd 5 (77,8%) 4 (22,2%), A Bibliában az eligazodást segítő eszközök ismerete és használata 5 (77,8%) 4 (14,8%), Gyülekezeti adminisztrációban való jártasság 5 (63%) 4 (25,9%), Pedagógiai felkészültség 5 (44,4%) 4 (44,4%), Retorika 5 (51,9%) 4 (29,6%), Eligazodás a bibliai nyelvek szöveghű magyarázatán alapuló kommentárok használatában 5 (51,9%) 4 (29,6%), A teológiai szaknyelv ismerete 5 (51,9%) 4 (29,6%), Kiválasztott bibliai szövegek memoriter szintű ismerete 5 (29,6%) 4 (51,9%)

A további készségek és kompetenciák egyre alacsonyabb százalékokat értek el ugyancsak csökkenő sorrendben: A Biblia fejezet szintű ismerete, Egyházjog és alkotmány alapos ismerete, Idegen nyelv ismerete, Egyháztörténet, gyülekezettörténet ismerete, Idegen nyelvű szakirodalom olvasásának készsége, Bibliai nyelvek ismerete, szövegek értő fordítása Kutatásmódszertan, teológiai kérdésekben alkotó-, kutatómunkára való készség

A fenti sorrendekből látható, hogy a hitvallásosságot, az emberek közötti eligazodást segítő- és a Bibliában való eligazodást segítő készségeket és kompetenciákat tartják elsőrenden szükségesnek, és csak ezek után következnek azok a tudós lelkészséghez tartozó képességek, mint a bibliai nyelvek ismerete, idegen nyelvű szakirodalomban való eligazodás és a kutatásmódszertan.

A 8. kérdésben további készségekre és kompetenciákra kérdeztünk rá, amelyekre hasonló kategóriákban érkeztek javaslatok, mint a kurzusokkal kapcsolatban:

- Lelki élet ápolása, Nyitottság más emberek felé
- Vezetői készségek, folyamatok koordinálása, Vezetőképzés, Teammunka megszervezése, koordinálása, Munkatársi közösség, mint működő fogalom.
- A ma működő gyülekezetek meghatározó teológiája, gyülekezeti struktúra változatok elemzése
- Egyházpolitikai ismeretek
- Tárgyalási készség
- Szórványban való szolgálat
- B kategóriás jogosítvány

A 9. kérdésben az elmélet és a gyakorlat arányára kérdeztünk rá. Az eredmények annyiban kétségesek, hogy több válaszadó nem megosztotta a 100%-ot, hanem külön-külön egymástól függetlenül válaszolta meg a két kategóriát. Így alapul az elméletre adott választ vesszük most, amihez képest a gyakorlat arányára is következtethetünk, mert amúgy úgy látjuk, hogy a gyakorlat esetében inkább az arányszám növelésének a szükségességét kívánták kifejezni azzal, hogy beírtak 150%- és 80%-ot is. Az elmélet arányát 50%-osnak jelölte meg 37%-a a válaszadóknak, 60%-osnak a válaszadók 14,8%-a, 65%- és 40%-osnak a 11,1%-a, a többi válasz elhanyagolható számban érkezett.

A 10. kérdésben arra nézve, hogy hova helyezné el a gyakorlatot a képzési rendszerben, több megadott válasszal is egyetérthetett a megkérdezett. A megjelölt lehetőségekre érkezett százalékok:

Az elméleti képzéssel párhuzamosan a képzés teljes ideje alatt	85,1%
A képzés végén	29,6%
A képzés közepén	25,9%
A képzés elején	7,4°%

A 11. kérdésben egyénileg megfogalmazott válasz formájában tehettek javaslatot arra nézve, hogy ismerve a PRTA adottságait és lehetőségeit, hogyan oldanák meg ezeket a gyakorlatokat:

- „Különböző terepekre gyakorlatra kimenni lelkipásztorok mellé. Missziókba, hogy láthassa a személy hogy mivel kell majd szembesülnie.

- Minden félév elején lehetne akár több hét tematikus gyakorlat.
- Hosszabb ideig (pl. 1 hónap) gyülekezetben való gyakorlat akár évente, rotációban több típusú gyülekezetben.
- Jelenlegi rendszeren belül át kéne gondolni a kiszállások célját. Sokszor értelmetlennek tűntek.
- Hittanórai hospitálás a harmadik évtől.
- Bár történelmileg Pápa a teológia otthona elhelyezkedése nem segíti, hanem gátolja a hallgatók fejlődését, önmagába zárkózó szubkultúrát teremt. Meg kellene teremteni annak lehetőségét, hogy a hallgatók a képzés mellett tudjanak munkát, vagy másik fakultást is választani.
- A Dunántúli valóság gyökeresen különbözik más egyházkerületek valóságától, mindenképpen erre kellene építeni.
- A képzés végén a megszokott 6.-év megfelelő forma.
- A teológia oktatói-hallgatói közössége maga is gyülekezetet alkosson. Reprerentálja azokat a folyamatokat, amelyeket a "terepen" látni lehet. Ezek reflektálva legyenek, rendes tanegységek keretében.
- A nyári táboroztatás, missziói és diakóniai gyakorlat megfelelő elméleti előkészítés mellett történjen, szinkronban azzal a gyakorlati hellyel, ahová a diák majd tapasztalatot szerezni megy.
- A frissen megtanult tárgyakból konkrét gyülekezetben azonnal, félév végén, nyári gyakorlatok során, szolgálatot is biztosítani kellene.
- Ahogy ez korábban is volt, minden elméleti tárgyat az igehirdetésre, és a konkrét szolgálatra tekintettel tanítanék. Nagyobb hangsúlyt fektetnék arra, hogy tisztázzam, mért is van szükség az adott tudományterület megtanulására, hol lesz ennek szerepe a gyakorlatban.
- A tényleges teológiai képzés alatt több megszólalási lehetőséget biztosítanék.
- Minden diák számára biztosítanék egy "előkészítő évet", ahol megtalálhatná a megfelelő gyülekezetet, amelyben aktív tagként szolgálhatna teológiai tanulmányai egész ideje alatt. Itt pótolhatná a konfirmáció során esetleg elmulasztott elméleti ismereteket. Ezek csak a teológia által elfogadott gyülekezetek lehetnek, amelyek lelkipásztorai szívesen működnek együtt a PRTA-val, releváns és szakszerű információt tudnak szolgáltatni, amelyek vállalják, hogy a diák teológiai tanulmányait végigkísérik, egész a záróvizsgáig.
- Nyitott gyakorlati szemináriumok, melyeken gyakorló lelkészek is részt vesznek (továbbképzés)."

A zárókérdésben szabad válaszokat, hozzászólásokat fogalmazhattak meg a kezdeményezésünkkel kapcsolatban:

- Többen áldásukat kívánják a PRTA kezdeményezésére.
- „Jó lenne, ha a teológus hallgatók kikerülésük előtt lehetőség szerint legalább egy temetési, keresztelési és egy esketési szolgálatot végezzenek. Jó lenne, ha a teológus hallgatók olyan lelkész mellett lennének gyakorlaton, aki az év végi gyülekezeti adminisztrációba és a pályázatok világába is be tudná vezetni a hallgatókat.”
- „Javaslom, hogy legyenek a valós lelkipásztori életből vett szituációs gyakorlatok, esettanulmányok, teljes lelkipásztori szolgálatot végzők vezetésével.”
- A záróvizsgához hozzászólva: „A héber és a görög a záróvizsgát teljesen eltorzítja, mert a legtöbbünknek elveszi az energiáját az összes többi tárgytól. (...) Általában véve igaznak tartom a záróvizsgára, hogy az érettségizős érzeten túllépve, nem a tárgyi tudás visszaadására, hanem a meglévő tudás integratív használatára kellene irányulnia.”

- „A PRTA elzárt helyzetén kell változtatni több gyülekezeti gyakorlattal. Egyértelmű és gyors változtatásokra van szükség. Ez az űrlap 15 évvel ezelőtt is aktuális volt. :)”

Össességében a beérkezett válaszokból ugyanazok a súlypontok olvashatók ki, amelyek az előző, bár nem ennyire részletes felmérésben is megmutatkoztak. A nálunk végzett hallgatók fontosnak tartják, hogy nagyobb hangsúlyt kapjon a képzési rendszerben a kifejezetten a lelkészi munkára és annak a gyakorlatára felkészítő képzés, melyhez elengedhetetlennek tartották a hitvallásos megalapozottságot és a Biblia ismeretét, értő használatát. Kisebb hangsúlyt helyeznének a képzésnek arra a részére és azokra a tárgyra, amelyek a teológia tudományos műveléséhez segítenek hozzá.